

je njegova slaba stran, kajti življenje kmečkih, meščanskih in graščinskih ljudi je mnogokje in mnogokrat precej drugačno, kakršno pa nam je pokazal Detela v svoji idealistični fabuli, kjer je lastne človeške ideale presadil na osebe v svoji povesti. Življenje ni nikoli shematično, temveč pozna globlje pretrese, radosti in tegobe, teh pa Detela, ki je vse skupaj gledal skozi pisana romantična očala, ni videl. Prav zavoljo tega Detele ne moremo šteti k pravim realistom, čeprav je živel v dobi, ko je romantika že usihala in se je že krepko uveljavljal naturalizem.

Trojki je napisal izklesan uvod urednik Detelovih zbranih spisov Jakob Šolar. Po krepki in jasni oznaki tedanje dobe, tako v literarnokulturnem kakor v političnem pogledu, nam poda duševni prerez Detele v njegovih zrelih letih. Ob zaključku pove, da »Detelova povest v okviru razvijajočega se slovenskega slovstva ne pomeni kake snovne ali oblikovne novosti«, pač pa je »Trojka izrazit poskus uveljavljanja izrazito katoliškega nazora v slovenskem slovstvu proti nastopajočemu naturalizmu in materializmu«.

Šolarjeva oznaka Detelove povesti trdno drži. Če v tematskem in estetskem pogledu v Trojki ne najdemo posebnih užitkov, je tem večja njena moralna stran. Šele z obojnimi merili presojeno delo nam more v pravi luči pokazati vse vrednote, ki jih je ustvaril Detelov veliki duh. Jože Dular.

France Bevk: Pravica do življenja. Slovenskih večernic 92. zvezek. Družba sv. Mohorja v Celju 1939. 167 str.

Ob tej drugi Bevkovi večerniški povesti najprej obžalujemo, da je to šele druga knjiga najplodovitejšega sodobnega našega pisatelja v rokah tiste plasti našega naroda, ki dobre knjige najbolj pogreša. Končno se moramo vprašati: Komu danes naši pripovedniki pišejo, mar literarni srenji in za bodoče slovstvene preglede? Zato bi kljub Bevkovim delom v Mladiki in ponatisih iz nje morali stotisoči Mohorjevih bralcev dobiti v roke več njegovih klenih zgodb.

Poudariti je treba, da je spričo meščanskega vrtanja in namišljenega kmetstva — kodrovstvo se ponovno vihotalplja k nam, le v moderni srajci! — v današnjem našem pripovedništvu Bevkova knjiga priznanja vredno dejanje, čeprav stoji za kritično sulico kakega teoretika zaradi svoje večerniške obleke ob plotu naše literarne domačije.

Bevkova ljudska povest — in kot táko nam jo je vrednotiti — ima mnogo odlik: obuja aktualno, dasi že obravnavano zgodovinsko snov in povrh še iz našega zamejstva; v napetem, živahnem dialogu in klenem, sočnem jeziku podaja zgodbo tlačnega kmetstva in njegovih predstavnikov. Te podede so nazorne, polne in prepričljive.

V zgodbi sami je sicer dokaj romantike, spominjajoče na Jurčiča, ki bo mikavna prav za literarno manj razvajene bralce. Ob njej se bo marsikomu utrnilo človeško in narodno vzgojno spoznanje; živó se mu bo tudi vtisnila jedrnato, a nazorno v osebah, časovnih oznakah in jeziku označena preteklost. Tako v jeziku kot dialogu se nam včasih zazdi, da beremo Preglja. Skrbni in realistični jezik je bogat z reki in pregovori, ki se ponekod kar vrste. Vse to budi željo, da bi Bevka v Verčernicah kmalu še srečali s kakšnim podobnim delom.

V. N.